

LIITE: Esimerkkilaskelmat

Liitteen laskelmat liittyvät SOSTEn julkaisuun: Perusturvaan tarvitaan korotuksia kohtuullisen minimikulutuksen turvaamiseksi.

Laskelmien toteutus

Laskelmat on laatinut valtiotieteiden tohtori Pertti Honkanen. Laskelmissa on hyödynnetty Tilastokeskuksen SISU-mikrosimulointimallia. SISU-malli sisältää keskeisen etuus- ja tuloverolainsäädännön pitkältä ajalta. Esimerkkilaskelmat on laadittu JUTTA-mallilla.

Perusturva verrattuna viitebudjetteihin

Esimerkkilaskelmissa verrataan kuuden eri talouden avulla vuoden 2021 perusturvaa Kuluttajatutkimuskeskuksen laskemien viitebudjettien arvoihin. Lisäksi esitetään laskelmat, joissa perusturva on kohotettu tasolle, jolla vajausta viitebudjettiin verrattuna ei synny. Verotukseen ja muihin parametreihin ei ole puututtu.

Viitebudjetit ovat laskelmissa vuoden 2021 hintatasossa. Laskelmissa on kaksi alueellista esimerkkiä: Helsinki (asumistuen 1. kuntaryhmä) ja Tampere (asumistuen 3. kuntaryhmä). Laskelmissa vuokrat on määriteltä viitebudjettilaskelmien mukaisesti. Liikkuminen alueen sisäisen joukkoliikenteen hinnoin.

- Vuosi 2021
- Inflaatiokerroin 1
- Viitebudjetit 2021

Esimerkki 1: Yksin asuva työtön mies (alle 45 v.)

	HELSINKI (veroprosentti 18 %)		TAMPERE (veroprosentti 20,25 %)	
	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle
Vuokra	772,00 €	772,00 €	621,00 €	621,00 €
Päiväraha	726,27 €	1659,39 €	726,27 €	1606,80 €
Verot	98,26 €	321,85 €	109,51 €	341,13 €
Netto verojen jälkeen	628,01 €	1337,54 €	616,76 €	1265,67 €
Asumistuki	416,80 €	96,46 €	320,00 €	17,33 €
Käytävissä olevat tulot	1044,81 €	1434,00 €	936,76 €	1283,00 €
Vuokran jälkeen	272,81 €	662,00 €	315,76 €	662,00 €
Toimeentulotuen perusosa	504,06 €	504,06 €	504,06 €	504,06 €
Maksettava perustoimeentulotuki	231,25 €	-157,94 €	188,30 €	-157,94 €
Viitebudjetit				
Yhteensä	1434,00 €	1434,00 €	1283,00 €	1283,00 €
Ilman vuokraa	662,00 €	662,00 €	662,00 €	662,00 €
Vajaus viitebudjettiin verrattuna	389,19 €	0,00 €	346,24 €	0,00 €

Esimerkki 2: Työtön pariskunta

	HELSINKI (veroprosentti 18 %)		TAMPERE (veroprosentti 20,25 %)	
	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle
Vuokra	1230,00 €	1230,00 €	975,00 €	975,00 €
Päiväraha (2 työtöntä)	2 x 726,27 €	2 x 1436,42 €	2 x 726,27 €	2 x 1305,09 €
Verot	2 x 98,26 €	2 x 262,92 €	2 x 109,51 €	2 x 259,09 €
Netto verojen jälkeen	2 x 628,01 €	2 x 1173,50 €	2 x 616,76 €	2 x 1046,00 €
Asumistuki	385,96 €	0,00 €	249,96 €	0,00 €
Käytävissä olevat tulot	1641,98 €	2347,00 €	1483,48 €	2092,00 €
Vuokran jälkeen	411,98 €	1117,00 €	508,48 €	1117,00 €
Toimeentulotuen perusosat	856,90 €	856,90 €	856,90 €	856,90 €
Maksettava perustoimeentulotuki	444,92 €	-260,10 €	348,42 €	-260,10 €
Viitebudjetti				
Yhteensä	2347,00 €	2347,00 €	2092,00 €	2092,00 €
Ilman vuokraa	1117,00 €	1117,00 €	1117,00 €	1117,00 €
Vajaus viitebudjettiin verrattuna	705,02 €	0,00 €	608,52 €	0,00 €

Esimerkki 3: Työtön yksinhuoltaja (leikki-ikäinen lapsi)

	HELSINKI (veroprosentti 18 %)		TAMPERE (veroprosentti 20,25 %)	
	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle
Vuokra	964,00 €	964,00 €	757,00 €	757,00 €
Päiväraha	893,54 €	1571,13 €	893,54 €	1474,35 €
Verot	137,04 €	296,09 €	152,74 €	302,83 €
Netto verojen jälkeen	756,50 €	1275,04 €	740,80 €	1171,52 €
Asumistuki	603,20 €	387,78 €	467,20 €	284,30 €
Lapsilisä	158,18 €	159,18	158,18	158,18 €
Käytävissä olevat tulot	1517,88 €	1821,00 €	1366,18 €	1614,00 €
Vuokran jälkeen	553,88 €	857,00 €	609,18 €	857,00 €
Toimeentulotuen perusosat	892,19 €	892,19 €	892,19 €	892,19 €
Maksettava perustoimeentulotuki	338,31 €	35,19 €	283,00 €	35,19 €
Viitebudjetti				
Yhteensä	1821,00 €	1821,00 €	1614,00 €	1614,00 €
Ilman vuokraa	857,00 €	857,00 €	857,00 €	857,00 €
Vajaus viitebudjettiin verrattuna	303,12 €	0,00 €	247,82 €	0,00 €

Esimerkki 4: Kaksi aikuista työttömänä, kaksi lasta

	HELSINKI (veroprosentti 18 %)		TAMPERE (veroprosentti 20,25 %)	
	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle
Vuokra	1558,00 €	1558,00 €	1234,00 €	1234,00 €
Päiväraha (2 työtöntä)	2 x 893,54 €	2 x 1417,38 €	2 x 893,54 €	2 x 1348,07 €
Verot	2 x 137,04 €	2 x 296,09 €	2 x 152,74 €	2 x 302,83 €
Netto verojen jälkeen	2 x 756,50 €	2 x 1121,29 €	2 x 740,80 €	2 x 1045,24 €
Asumistuki	897,60 €	842,70 €	702,40 €	670,79 €
Lapsilisä	199,72 €	199,72 €	199,72 €	199,72 €
Käytävissä olevat tulot	2610,31 €	3285,00 €	2383,72 €	2961,00 €
Vuokran jälkeen	1052,31 €	1727,00 €	1149,73 €	1727,00 €
Toimeentulotuen perusosat	1466,81 €	1466,81 €	1466,81 €	1466,81 €
Maksettava perustoimeentulotuki	414,50 €	-260,19 €	317,09 €	-260,19 €
Viitebudjetti				
Yhteensä	3285,00 €	3285,00 €	2961,00 €	2961,00 €
Ilman vuokraa	1727,00 €	1727,00 €	1727,00 €	1727,00 €
Vajaus viitebudjettiin verrattuna	674,69 €	0,00 €	577,27 €	0,00 €

Esimerkki 5: Yksin asuva takuueläkkeellä (mies yli 65 v.)

	HELSINKI (veroprosentti 18 %)		TAMPERE (veroprosentti 20,25 %)	
	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle
Vuokra	964,00 €	964,00 €	757,00 €	757,00 €
Eläke	837,59 €	1100,90 €	837,59 €	781,93 €
Verot	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Netto verojen jälkeen	837,58 €	1100,90 €	837,59 €	781,93 €
Eläkkeensaajien asumistuki	532,53 €	440,10 €	532,53 €	552,07 €
Käytävissä olevat tulot	1370,12 €	1541,00 €	1370,12 €	1334,00 €
Vuokran jälkeen	406,12 €	577,00 €	613,12 €	577,00 €
Toimeentulotuen perusosat	504,06 €	504,06 €	504,06 €	504,06 €
Maksettava perustoimeentulotuki	97,94 €	-72,94 €	-109,06 €	-72,94 €
Viitebudjetti				
Yhteensä	1541,00 €	1541,00 €	1334,00 €	1334,00 €
Ilman vuokraa	577,00 €	577,00 €	577,00 €	577,00 €
Vajaus viitebudjettiin verrattuna	170,88 €	0,00 €	-36,12 €	0,00 €

Esimerkki 6: Pariskunta takuueläkkeellä

	HELSINKI (veroprosentti 18 %)		TAMPERE (veroprosentti 20,25 %)	
	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle	Perusturva 2021	Korotus viitebudjetin tasolle
Vuokra	1230,00 €	1230,00 €	975,00 €	975,00 €
Eläke (2 eläkeläistä)	2 x 837,59 €	2 x 1016,08 €	2 x 837,59 €	2 x 819,61 €
Verot	2 x 0,00 €	2 x 0,00 €	2 x 0,00 €	2 x 0,00 €
Netto verojen jälkeen	2 x 837,59 €	2 x 1016,08 €	2 x 837,59 €	2 x 819,61 €
Eläkkeensaajien asumistuki	357,15 €	231,83 €	357,15 €	369,77 €
Käytettävissä olevat tulot	2032,33 €	2264,00 €	2032,33 €	2009,00 €
Vuokran jälkeen	802,33 €	1034,00 €	1057,33 €	1034,00 €
Toimeentulotuen perusosat	856,90 €	856,90 €	856,90 €	856,90 €
Maksettava perustoimeentulotuki	54,57 €	-177,10 €	-200,43 €	-177,10 €
Viitebudjetti				
Yhteensä	2264,00 €	2264,00 €	2009,00 €	2009,00 €
Ilman vuokraa	1034,00 €	1034,00 €	1034,00 €	1034,00 €
Vajaus viitebudjettiin verrattuna	231,67 €	0,00 €	-23,33 €	0,00 €

Simulointeja perusturvan korottamisesta

Laskelmassa työttömien peruspäivärahaa ja sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahaa korotetaan 10 prosenttiyksikön askelin 10–100 %. Laskelmissa käytetään vuoden 2020 dataa ja vuoden 2022 lainsäädäntöä, jonka euromääräiset parametrit alennetaan inflaatiokertoimella vuoden 2020 tasoon.

SISU-simulointiohjelma ajetaan siten, että simulointi koskee useimpia aliohjelmiä: työttömyysturva, sairausvakuutus, lasten kotihoidon tuki, kansaneläkkeet ym., tuloverotus, lapsilisät, yleinen asumistuki, eläkkeensaajien asumistuki ja toimeentulotuki. Kiinteistövero-ohjelmaa ja lasten päivähoitomaksujen aliohjelmaa ei ajeta.

Tulokset lasketaan kotitaloustasolle. Tuloksina esitetään:

- 1) Niiden tulonsiirtojen summat, joihin korotukset kohdistuvat, ts. työttömyysturva ja sairausvakuutuksen päivärahat
- 2) Tuloverojen summa kussakin vaihtoehdossa
- 3) Yleisen asumistuen menot vaihtoehdoissa
- 4) Toimeentulotuen menot
- 5) Käytettävissä olevat tulot. Käytettävissä olevien tulojen muutos kuvaa kunkin reformin tai korotukset nettovaikutusta väestön tuloihin ja siten myös julkisen vallan menoihin
- 6) Yleisen asumistuen saajien lukumäärät sekä
- 7) Toimeentulotuen saajien lukumäärä.

Vuodelle 2022 työttömien peruspäiväraha on 34,50 euroa päivässä, mikä vastaa 741,75 euroa kuukaudessa (kuukaudessa katsotaan olevan keskimäärin 21,5 päivärahopäivää). Sairausvakuutuksen vähimmäispäiväraha on 29,67 euroa, mikä vastaa 741,75 euroa kuukaudessa (25 päivässä). SISU-mallin parametrijärjestelmässä ei vielä ollut elokuussa 2022 voimaan tullutta aikaistettua indeksitarkistusta.

Korotus	Menot ja tulot, miljoonaa euroa						Saajien lukumäärä	
	Sairaus- vakuutus	Työttömyys- turva	Yleinen asumistuki	Toimeen- tulotuki	Verot yhteensä	Käytettävissä oleva tulo	Yleinen asumistuki	Toimeen- tulotuki
0 %	1 282	4 653	1 429	1 023	39 701	114 724	421 367	263 123
10 %	1 294	4 950	1 395	979	39 793	114 866	417 995	253 255
20 %	1 309	5 241	1 359	940	39 884	115 008	414 297	243 333
30 %	1 326	5 529	1 322	906	39 975	115 152	409 453	233 078
40 %	1 344	5 814	1 285	877	40 066	115 299	404 669	223 690
50 %	1 364	6 097	1 248	851	40 158	115 449	399 472	214 675
60 %	1 385	6 379	1 212	828	40 251	115 603	394 614	206 192
70 %	1 407	6 661	1 177	809	40 346	115 759	389 597	198 010
80 %	1 430	6 943	1 142	792	40 442	115 920	384 153	190 521
90 %	1 455	7 225	1 108	778	40 539	116 085	378 069	184 051
100 %	1 482	7 508	1 075	766	40 638	116 252	370 114	178 367
Muutos alkutilanteeseen verrattuna								
0 %	0	0	0	0	0	0	0	0
10 %	13	297	-34	-44	92	141	-3 372	-9 868
20 %	27	588	-70	-83	183	283	-7 070	-19 790
30 %	44	875	-107	-117	274	427	-11 914	-30 044
40 %	62	1 160	-144	-147	365	575	-16 698	-39 433
50 %	82	1 444	-181	-173	457	725	-21 895	-48 448
60 %	103	1 726	-217	-195	550	878	-26 753	-56 930
70 %	125	2 008	-253	-214	645	1 035	-31 770	-65 113
80 %	149	2 290	-287	-231	740	1 196	-37 214	-72 602
90 %	174	2 572	-321	-245	838	1 360	-43 297	-79 072
100 %	201	2 854	-354	-257	937	1 528	-51 253	-84 756

Esimerkkejä asumismenonormeista eli hyväksyttävät enimmäisasumismenot vuonna 2022

Hyväksyttävät enimmäisasumismenot 2022 vuokra €/kk	Yksinasuvat		Pariskunnat		Lapsiperheet (2 + 2)	
	Helsinki	Tampere	Helsinki	Tampere	Helsinki	Tampere
Yleinen asumistuki	537	413	778	602	1 157	906
Eläkkeensaajien asumistuki	717	660	717	660		
Perustoimeentulotuki	694	572	896	700	1 089	855
Viitebudjetti 2021						
Työikäiset	772	621	1 230	975	1 558	1 234
Eläkeläiset	964	757	1 230	975		

Huomattava, että eläkkeensaajien asumistuessa yksin asuvien ja puolisoitten enimmäisasumismeno on yhtä suuri. Jos eläkkeensaajalla on lapsia, he kuuluvat nykyisin yleisen asumistuen piiriin. Huomiota herättää, että Kelan määrittämä nelihenkisen perheen hyväksyttävä asumismeno perustoimeentulotuessa on pienempi kuin yleisen asumistuen enimmäisasumismeno.

Tampere on tässä esimerkkinä yleisen asumistuen kolmannesta kuntaryhmästä, eläkkeensaajien asumistuen toisesta kuntaryhmästä ja viitebudjettien yli 100 000 asukkaan kunnista pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Perustoimeentulotuen normi on kuntakohtainen.

Asumistuen osuus vuokrasta vuosina 2010–2022

Palkkatulo 2010, €/kk	0,00	1000,00	2000,00
2010	77,1 %	54,8 %	21,6 %
2011	77,1 %	56,6 %	24,5 %
2012	76,9 %	62,4 %	31,4 %
2013	76,7 %	64,2 %	34,0 %
2014	78,1 %	65,9 %	36,7 %
2015	69,4 %	61,8 %	32,6 %
2016	68,4 %	60,5 %	30,5 %
2017	64,0 %	56,0 %	26,4 %
2018	63,3 %	55,3 %	26,0 %
2019	63,5 %	55,5 %	26,5 %
2020	63,2 %	54,8 %	26,1 %
2021	62,8 %	54,7 %	26,3 %
2022*	62,4 %	56,4 %	28,2 %

Oletukset

- Yksin asuva työtön
- Vuokra vuonna 2010: 414 euroa/kk (keskiarvo asumistukitilastoista)
- Palkka kehittyi ansiotasoindeksin mukaisesti
- Työttömyysturva määräytyy ansiotason mukaan; 0-tuloilla peruspäiväraha
- Vuokra nousee koko maan vuokraindeksin mukaisesti
- Asumistuen 3. kuntaryhmä (suurehkot ja keskisuuret kaupungit, esim. Tampere, Turku, Lahti)
- *Vuodelle 2022 arviolukuja ansiokehityksestä ja vuokrien noususta.

